

Ag Nochtadh Ár Scéil

An troid ar son cearta
LADT+ in Éirinn

CLÁR AN ÁBHAIR

Brollach	2
Réamhrá	3
Naisc Churaclaim	4
Ceacht 1: Amlíne cearta LADT+ in Éirinn.....	6
Ceacht 1 Ábhar do Dhaltaí	8
Ábhar EMF do Dhaltaí	11
Ceacht 2: Bród agus an troid ar son cearta LADT+	12
Ceacht 3: Fianaise a Scrúdú	14
Ceacht 3 Ábhar do Dhaltaí	16
Ceacht 4: Ceannródaithe ar son Cearta LADT+ – David Norris	26
Ceacht 4 Ábhar do Dhaltaí	28
Ceacht 5: Ceannródaithe ar son Cearta LADT+ – An Dr Lydia Foy	30
Ceacht 5 Ábhar do Dhaltaí	32
Ceacht 6: Ceannródaithe ar son Cearta LADT+ – Katherine Zappone & Ann Louise Gilligan	34
Ceacht 6 Ábhar do Dhaltaí	36
Ceacht 7: Cuir in Iúl a Bhfuil Foghlamtha agat.....	38
Ceacht 8: Cuir i Láthair a Bhfuil Foghlamtha agat.....	40

BROLLACH

History and history education can have a profound influence on how we see ourselves and others. Traditionally, school history has been used as a means of creating and reinforcing national identity, largely through the construction of dominant narratives about the nation, which excluded or downplayed the contributions of nondominant groups and actors and omitted their histories. One of the most frequent criticisms of how history has been taught has been its silencing of the voices and narratives of minority and minoritised communities, presenting instead a simplified and single narrative about the past. Good history teaching, on the other hand, is about enabling children to understand the past as complex, and to be open to the multiple narratives and perspectives that, together, contribute to our historical understanding. The questions that we ask about the past are rooted in today's concerns, and the connections we make between past and present inform how we imagine the future. It is critical, then, that the history we teach recognises the multiple histories and identities that find expression in contemporary Ireland.

This accessible and well-designed resource gives a powerful voice to one of those excluded histories, supporting children to integrate the history of LGBT+ rights in Ireland into their constructions of the past, their understandings of the present and their visions for an inclusive and fairer future. The resource is developed around core practices that promote the development of children's historical understanding: it is enquiry based, enabling children to ask questions about the past, to analyse and interpret historical sources and to construct their understanding based on the evidence. Importantly, the focus on Pride and on key actors in the struggle for LGBT+ rights will support children to understand the idea of historical agency, to know that people can and did take action against injustice and discrimination, despite the obstacles and challenges and, in many cases, high personal cost. In addition, developing the skills and concepts of time and chronology will enable children to integrate key events into their historical framework, making their 'big picture' history richer, more complex, and closer to recognising the diverse histories that have contributed to creating contemporary Ireland.

In a world characterised by deepening inequality, ideologies of racism and discrimination are realised daily in oppressive structures, processes, discourses, and practices. It is easy to be pessimistic. It is at such a time that we need to recognise and recommit to education as a transformative and hopeful process, one that seeks to change the world and create newly imagined futures rather than simply reproduce old patterns. This excellent resource makes an important and timely contribution towards that process.

Professor Fionnuala Waldron

Centre for Human Rights and Citizenship Education. DCU

RÉAMHRÁ

Ábhar is ea an stair ina scriostar scéalta mionlach go minic. Tá sé seo soiléir ón scrios a rinneadh ar chultúr agus startha dúchasacha ar fud an domhain, ón scéal míchruinn faoi Chríostóir Colambas ag teacht ar Mheiriceá den chéad uair agus ó na mná nár luadh i stair na bhforbairtí eolaíochta. Is ionann an scéal anseo in Éirinn. Sa chomóradh a tharla le gairid ar Éirí Amach 1916 tugadh chun solais an bealach ar fágadh an tAltra Elizabeth O'Farrell ar lár ón stair. Ar an gcaoi chéanna, is beag aird a thugtar ar chultúr agus stair shaibhir ár dtaistealaithe dúchasacha. I gcaitheamh na mblianta, rinneadh scrios ar bhealach eagraithe ar fhéiniúlacht LADT+ daoine tábhachtacha Éireannacha freisin.

Mar mhúinteoirí, iarrtar orainn curaclam staire atá leathan agus cothrom a sholáthar dár gcuid daltaí chun cuidiú leo a bheith ina ndaoine muiníneacha, feasacha, criticiúla agus freagracha sa tsochaí. Trí phlé a dhéanamh ar an am a chuaigh thart ar an gcaoi seo, is féidir le páistí 'eolas agus coincheapa a shealbhú agus san am céanna scileanna tábhachtacha agus dearcadh tábhachtach a fhorbairt' (Curaclam na Bunscoile: Stair, lch 6). D'ainneoin dhearrúin ár gcuraclaim, áfach, is minic a bhíonn an tasc seo an-deacair mar gheall ar an easpa acmhainní oiriúnacha. Conas is féidir linn ár gcuid daltaí a spreagadh chun 'ionbhá' a bheith acu 'le daoine eile mar aon le tuiscint níos doimhne ar imoibrithe sóisialta, polaitiúla, agus eacnamaíocha, san am atá thart agus sa lá atá inniu ann' nuair atá an oiread sin scéalta ar lár ónár gcuid téacsleabhar agus ónár gcuid acmhainní? Dearadh an acmhainn seo mar chuidiú chun an rún seo a nochtadh trí stair úr na gluaiseachta ar son comhionannas LADT+ in Éirinn a chur ar a súile do dhaltaí.

Múinteoir bunscoile atá ag cleachtadh is ea údar an téacs seo ina gcomhtháthaítear ábhar stairiúil agus forbairt scileanna agus coincheap staire a bhaineann le croineolaíocht, fianaise, cúisiócht, ionbhá staire agus dearcadh. Lena chois sin, forbraítear bunscileanna Gaeilge ann. I dtrí cinn de na hocht gceacht, múintear do na páistí faoi dhaoine lárnacha sa troid ar son cearta LADT+ agus ag an am céanna daingnítear a scileanna léamhthuisceana i gcomhthéacs tarraingteach ón bhfíorshaol. Áirítear léi plananna ceachta só-úsáidte don mhúinteoir, acmhainní inphriontáilte do dhaltaí ar na leathanaigh a bhfuil dath glas éadrom orthu (ina measc, foinsí príomhúla) agus ábhar tacaíochta breise a fhágann gur féidir í a úsáid lom láithreach. Sásaíonn sí na cuspóirí ar fad den snáithe 'Polaitíocht, coimhlint agus an tsochaí' agus ag an am céanna forbraítear na scileanna staire go léir beagnach atá ag teastáil sa churaclam do dhaltaí i ranganna 5 agus 6. Mar fhocal scoir, spreagtar daltaí leis an acmhainn seo éagsúlacht shaibhir daoine in Éirinn a cheiliúradh agus tá sí ina cuidiú le sochaí a chruthú atá bunaithe ar phrionsabail an chomhionannais, na cothroime agus na hionbhá.

Cecelia Gavigan

Bealtaine 2021

NAISC CHURACLAIM

Snáithe: Polaitíocht, coimhlint agus an tsochaí

Snáithaonad: Éire, an Eoraip agus an Domhan ó 1960 i leith

Ba chóir go gcuirfí ar chumas an pháiste:

- staidéar simplí a dhéanamh ar chuid de na gnéithe is tábhachtaí de na tréimhsí inar tharla athruithe nó gluaiseachtaí polaitiúla a raibh tionchar tábhachtach acu ar shaol daoine in Éirinn
- roinnt eolais a shealbú ar na daoine nó ar na himeachtaí ba mhó le rá sna tréimhsí sin
- dearcadh, creideamh, inspreagadh agus gníomhartha daoine agus grúpaí éagsúla san am atá thart a iniúchadh, a phlé agus a chur i gcomparáid le chéile agus tuiscint shimplí orthu a fhorbairt
- tosú ag teacht ar thuiscint ar leagan amach agus dearcadh na nglún a chuaigh romhainn
- léargas a fháil ar dhearcadh agus ar ghníomhartha daoine in Éirinn na linne seo
- tuiscint a fhorbairt d'fhéiniúlacht phearsanta, náisiúnta agus Eorpach, mar aon le féiniúlacht níos leithne.

Forbairt scileanna agus coincheap do ranganna a cúig agus a sé

Ag obair mar staraí

De thoradh shnáithaonaid churaclam na staire a chríochnú ba chóir go gcuirfí ar chumas an pháiste

Am agus croineolaíocht

- tuiscint a fhorbairt ar am agus ar chroineolaíocht ionas go bhféadfadh sé/sí daoine, earraí agus imeachtaí a shuíomh taobh istigh de sheicheamh leathan staire
- daoine agus imeachtaí san am atá thart a taifeadadh trí úsáid a bhaint as linte ama simplí de shaghsanna éagsúla

Athrú agus leanúnachas

- tuiscint ar athrú agus ar leanúnachas a fhorbairt trí iniúchadh a dhéanamh ar chosúlachtaí agus difríochtaí idir an t-am atá thart agus an t-am i láthair agus idir tréimhsí éagsúla san am atá thart

NAISC CHURACLAIM

Cúis agus iarmhairt

- roinnt gnéithe a aithint arbh fhéidir gurbh iad ba chúis le hathruithe san am atá thart, a chuir stop leo, nó a chuir moill orthu
- a léirthuisint gur gnách go mbíonn roinnt cúiseanna le teagmhais agus roinnt iarmhairtí orthu

Fianaise a úsáid

- raon leathan d'fhianaise stairiúil a úsáid go criticiúil
- roinnt scileanna a fhorbairt chun fianaise a aimsiú agus a roghnú
- bunfhoinsí agus foinsí tánaisteacha a idirdhealú
- ceisteanna a chur faoi phíosa fianaise
- tátail shimplí a bhaint as píosa fianaise
- a aithint go bhféadfadh fianaise a bheith easnamhach nó claonta
- a thuiscint gur féidir fianaise a léirmhíniú ar bhealaí éagsúla

Sintéisiú agus cur in iúl

- eolas stairiúil a roghnú agus eagar a chur air
- fianaise agus an tsamhlaíocht a úsáid chun gnéithe den am atá thart a athchruthú
- an tuiscint sin ar an am atá thart a chur in iúl ar bhealaí éagsúla

Ionbhá

- mothúcháin agus inspreagadh daoine san am atá thart a shamhlú agus a phlé
- an chaoi ar bhreathnaigh daoine a bhí páirteach in imeacht san am atá thart, b'fhéidir, a phlé

Ceacht 1: Amlíne Cearta LADT+ in Éirinn

Eochaircheist fiosraithe: Conas a d'athraigh cearta daoine LADT+ in Éirinn le himeacht ama?

Am: 45 nóiméad

Cuspóirí Foghlama:

- Scileanna croineolaíochta agus seicheamhaithe staire a úsáid chun imeachtaí ón am a chuaigh thart a thaifeadadh ar amlíne shimpli
- Buneolas a fháil ar na mórimeachtaí ar amlíne ceart LADT+ in Éirinn
- Dul i mbun comhrá measúil machnamhach i gcomhthéacs grúpa

Acmhainní:

- Bileog 'EMF', Ich II (ceann amháin do gach grúpa)
- 'Ceartha LADT+ in Éirinn' - imeachtaí, Ich 8 agus 'Ceartha LADT+ in Éirinn' - amlíne bhán, Ich 9 (aon chóip amháin den dá rud do gach grúpa, priontáilte ar aon taobh amháin)
- 'Amlíne - Eochair na bhFreagraí', Ich 10 (aon chóip amháin don mhúinteoir)

Réamhrá:

- Eagraigh an rang ina ngrúpaí.
- Scríobh 'Conas a d'athraigh cearta daoine LADT+ in Éirinn le himeacht ama?' ar an gclár. Iarr ar na daltaí a bheith ina dtost ar feadh nóiméid agus a machnamh a dhéanamh ar a bhfuil ar eolas acu cheana féin maidir leis an ábhar seo.
- Tabhair bileog EMF do gach grúpa agus tabhair cúig nóiméad dóibh a bhfuil ar eolas acu cheana féin a bhreacadh síos uirthi. Cinntigh go bhfuil a fhios acu nach bhfuil le lionadh acu ach colún E.

Forbairt:

- Iarr ar gach grúpa an abairt seo a chríochnú 'Is éard is amlíne ann ná...'
- Minigh dóibh go mbeidh siad ag baint úsáid as a gcuid scileanna smaointeoireachta criticiúla chun iarracht a dhéanamh amlíne mórimeachtaí sa troid ar son cearta LADT+ in Éirinn a chruthú. Léirigh dóibh nach bhfuil tú ag súil go mbeidh na firicí seo ar eolas acu ach go mbainfidh siad úsáid as a gcuid scileanna croineolaíochta agus seicheamhaithe staire chun cur chuige loighciúil a shocrú.
- Scríobh na hionchais (na rudaí a bhfuil tú ag súil leo) maidir le hiompraíocht le linn na grúpdhíospóireachta ar an gclár.
- Tabhair amach na bileoga ar a bhfuil na himeachtaí agus an amlíne bhán agus tabhair 15-20 nóiméad do gach grúpa a amlíne a chur le chéile.

Clabhsúr:

- Iarr ar gach grúpa machnamh a dhéanamh ar a chuid oibre. Pléigh na gnéithe den tasc a bhí éasca nó deacair, dar leo.
- Roinn ord ceart na n-imeachtaí leo.
- Má tá aon rud anseo a chuir ionadh orthu, pléigh é.
- Mar ghrúpa, déanaigí tobsmaointeoireacht agus scríobhaigí síos roinnt ceistanna stairiúla ar mhian libh freagraí a aimsiú orthu i gcolún M den EMF.

Measúnú ar an bhFoghlaim:

- Breathnóireacht an mhúinteora ar an EMF, ar an amlíne agus ar dhinimic agus plé an ghrúpa

Measúnú chun Foghlama:

- Críochnaíonn daltaí codanna E agus M den phróiseas EMF

Idirdhealú:

- Ba cheart daltaí a chur i ngrúpaí cumais mheasctha.
- Féadfaidh an múinteoir nó daltaí eile tacaíocht a thabhairt do dhaltaí a bhfuil tacaíocht bhreise ag teastáil uathu
- Chun dúshlán a chur roimh dhaltai áirithe, féadfaidh tú iarraidh orthu nótaí ar a bhfuil bliain mheasta a chur leis na hiontrálacha ar an amlíne.

Ceartha LADT+ in Éirinn

Gearr amach na himeachtaí a bhaineann le ceartha LADT+ agus greamaigh den amlíne iad.

Is í Éire an chéad tír ar domhan ina vótáiltear pósadh comhghnéis a cheadú. Bhí an pósadh comhghnéis dleathach cheana féin i roinnt tíortha eile ach tugadh isteach é trí athrú sa dlí seachas trí vótáil phoiblí.

Ceadaítear do dhaoine trasinscneacha os cionn 18 mbliana teastais aitheantais inscne a fháil trí fhéinaitheantas, i.e. is féidir iad a aithint go dlíthiúil ina n-inscne cheart.

Le cabhair ó Garret Cooney agus Máire Mhic Róibín, cuireann David Norris tús le himeachtaí dlí chun an homaighnéasacht a dhíchóiriú in Éirinn agus maíonn sé go bhfuil a cheart ar phríobháideachtas á shárú aq an dlí reatha.

Ceaptar Leo Varadkar (ar rugadh a athair san India agus a mháthair i bPort Láirge) mar an chéad Taoiseach (ceannaire ar rialtas na hÉireann) atá aerach go hoscailte.

Bunaíonn Eva Gore-Booth (deirfiúr leis an gCuntaois Markievicz) Urania, iris ina ndéantar ceiliúradh ar chaidreamh comhghnéis (go háirithe idir mná). Chaith Eva a saol ina gcónaí le Esther Roper agus adhlacadh an bheirt acu le chéile in Hampstead, Sasana.

Is réabhlóidithe agus sufraigéidí Éireannacha iad Kathleen Lynn agus Madeleine Ffrench-Mullen agus cuireann siad Ospidéal Leanaí Naomh Ultan ar bun. Chaith an bheirt breis agus tríocha bliain ina gcónaí le chéile. Creideann a lán staraithe gur lánúin iad an bheirt.

Cinneann an Chúirt Eorpach um Chearta an Duine go bhfuil an dlí mícheart in Éirinn. Insítear do rialtas na hÉireann na dlíthe a athrú agus costais dhlíthiúla a íoc le David Norris.

Toghtar na chéad Teachtaí Dála atá aerach go hoscailte chuig Dáil Éireann: Jerry Buttimer (ó Chorcaigh), John Lyons (ó Bhaile Átha Cliath) agus Dominic Hannigan (ón Mí).

Cuireann an Dr Lydia Foy tús le himeachtaí dlí san Ard-Chúirt le go n-aithneofar daoine trasinscneacha ina n-inscne cheart. Diúltaítear dó seo. Leanann sí ar aghaidh go dtí an Chúirt Uachtarach.

Gabhatar Oscar Wilde, file agus drámadóir Éireannach, agus ionchúisítear é sa Ríocht Aontaithe i ndáil lena bheith aerach. Gearrtar téarma príosúin daorobaire dhá bhliain air.

Ceaptar Katherine Zappone ina hAire rialtais agus is í an chéad bhean atá leispiach go hoscailte atá ina hAire Stáit in Éirinn.

Maraítear fear aerach darb ainm Declan Flynn in ionsaí homafóbach i bPáirc Fhionnradhairc, Baile Átha Cliath. Tá cead a gcos ag na daoine a mharaíonn é. Is mar gheall air seo a eagraítear an chéad phríomh-mhórshuíl Bród i mBaile Átha Cliath.

Rítear 'Offences against the Person Act' Shasana agus na hÉireann, acht a fhágann go bhfuil sé mídhleathach do bheirt fhear a bheith i gcaidreamh le chéile.

Mar thoradh ar fheachtas faoi stiúir David Norris, athchóiríonn an tAire Dlí agus Cirt, Máire Geoghegan-Quinn, na dlíthe ionas nach coir é a bheith aerach in Éirinn.

Ceartha LADT+ in Éirinn

Greamaigh na himeachtaí a bhaineann le cearta LADT+ den amlíne thíos.

1850

2020

Amlíne cearta LADT+

EOCHAIR na bhFREAGRAÍ

Ritear ‘Offences against the Person Act’ Shasana agus na hÉireann, acht a fhágann go bhfuil sé mídhleathach do bheirt fhear a bheith i gcaidreamh le chéile.	1861
Gabhtar Oscar Wilde, file agus drámadóir Éireannach, agus ionchúisítear é sa Ríocht Aontaithe i ndáil lena bheith aerach. Gearrtar téarma príosúin daorobre dhá bhliain air.	1895
Bunaíonn Eva Gore-Booth (deirfiúr leis an gCuntaois Markievicz) Urania, iris ina ndéantar ceiliúradh ar chaidreamh comhghnéis (go háirithe idir mná).	1916
Is réabhlóidithe agus sufraigéidí Éireannacha iad Kathleen Lynn agus Madeleine Ffrench-Mullen agus cuireann siad Ospidéal Leanaí Naomh Ultan ar bun. Chaith an bheirt breis agus tríocha bliain ina gcónaí le chéile. Creideann a lán staraíthe gur lánúin iad an bheirt.	1919
Le cabhair ó Garret Cooney agus Máire Mhic Róibín, cuireann David Norris tús le himeachtaí dlí chun an homaighnéasacht a dhíchóiriúil in Éirinn agus maíonn sé go bhfuil a cheart ar phríobháideachtas á shárú ag an dlí reatha.	1977
Maraítear fear aerach darb ainm Declan Flynn in ionsaí homafóbach i bPáirc Fhionnradhairc, Baile Átha Cliath. Tá cead a gcos ag na daoine a mharaíonn é. Is mar gheall air seo a eagraítear an chéad phríomh-mhórshiúl Bród i mBaile Átha Cliath.	1982/ 1983
Cinneann an Chúirt Eorpach um Chearta an Duine go bhfuil an dlí in Éirinn mícheart. Insítear do rialtas na hÉireann na dlíthe a athrú agus costais dhlíthiúla a íoc le David Norris.	1988
Mar thoradh ar fheachtas faoi stiúir David Norris, athchóiríonn an tAire Dlí agus Cirt, Máire Geoghegan-Quinn, na dlíthe ionas nach coir é a bheith aerach in Éirinn.	1993
Cuireann an Dr Lydia Foy tús le himeachtaí dlí san Ard-Chúirt le go n-aithneofar daoine trasinscneacha ina n-inscne cheart. Diúltaítear dó seo.	1993
Toghtar na chéad Teachtaí Dála atá aerach go hoscailte chuig Dáil Éireann: Jerry Buttimer (ó Chorcaigh), John Lyons (ó Bhaile Átha Cliath) agus Dominic Hannigan (ón Mí).	2011
Is í Éire an chéad tír ar domhan ina vótáiltear pósadh comhghnéis a cheadú. Bhí an pósadh comhghnéis dleathach cheana féin i roinnt tíortha eile ach tugadh isteach é trí athrú sa dlí seachas trí vótáil phoiblí.	2015
Ceadaítear do dhaoine trasinscneacha os cionn 18 mbliana teastais aitheantais inscne a fháil trí fhéinaitheantas, i.e. is féidir iad a aithint go dlíthiúil ina n-inscne cheart.	2015
Ceaptar Katherine Zappone ina hAire rialtais agus is í an chéad bhean atá leispiach go hoscailte atá ina hAire Stáit in Éirinn.	2016
Ceaptar Leo Varadkar (ar rugadh a athair san India agus a mháthair i bPort Láirge) mar an chéad Taoiseach (ceannaire ar rialtas na hÉireann) atá aerach go hoscailte.	2017

EMF

Bain úsáid as an mbileog seo chun cuidiú leat smaoineamh ar gach rud atá ar eolas agat, ar cheisteanna ar mian leat freagraí a fháil orthu agus ar gach rud atá foghlamtha agat le linn an fhiosraithe.

Gach rud atá ar Eolas agam cheana féin *(Líon isteach ag an tús)*

Ceisteanna stairiúla ar Mian liom freagraí a fháil orthu *(Líon isteach ag an tús)*

Gach rud atá Foghlamtha agam *(Líon isteach ag an deireadh)*

Ceacht 2: Bród agus an troid ar son cearta LADT+

Eochaircheist Fiosraithe: Cén fáth a bhfuil Bród suntasach sa troid ar son cearta LADT+?

Am: 1 uair an chloig

Cuspóirí Foghlama:

- Cuid de na gnéithe is tábhachtaí ó thaobh na staire de a bhaineann leis an troid ar son cearta LADT+ in Éirinn agus i gcoitinne a fhoghlaim
- Tuiscint shimplí a fháil ar dhearcthaí, tuairimí, ábhair spreagtha agus gníomhartha daoine aonair agus grúpaí a bhfuil baint acu leis an troid ar son cearta comhionanna daoine LADT+
- Píosaí tábhachtacha eolais stairiúil a roghnú agus a scríobh síos lena gcur in iúl do dhaoine eile
- Dul i mbun comhrá measúil machnamhach i gcomhthéacs grúpa

Acmhainní:

- Taispeántas Powerpoint, 'Pride and the struggle for equal rights' ('Bród agus an troid ar son cearta comhionanna') (ar fáil ar <https://www.into.ie/about/our-structure/associated-groups/into-lgbt-teachers-group/educational-resources/>)
- Clár bán agus marcóir
- Cóipleabhair agus pinn/pinn luaidhe

Réamhrá:

- Fiafraigh den rang céard is cuimhin leo faoi scéal cearta LADT+ ón gcéad cheacht.
- Abair leo go mbeidh siad ag smaoineamh inniu ar an gceist 'Cén fáth a bhfuil Bród suntasach sa troid ar son cearta LADT+?'. Iarr orthu plé a dhéanamh i mbeirteanna faoin réamheolas atá acu maidir leis an ábhar seo.
- Roinn cuspóirí an cheachta leis na daltaí (gach rud a bheidh á fhoghlaim againn inniu).

Forbairt:

- Scríobh an t-eochairstór focal ar an gclár (leispiach, aerach, déghnéasach, ilghnéasach, féiniúlacht inscne, léiriú inscne, trasinscneach, cisinscneach, neamh-dhénártha, forainmneacha, LADT, LADT+) agus iarr orthu teacht ar shainmhínithe atá ar eolas acu cheana féin
- Pléigh na sainmhínithe ar na focail seo agus bain úsáid as na sleamhnáin PowerPoint mar thaca.

- Bain úsáid as na sleamhnáin PowerPoint chun scéal Stonewall, Bród, agus an troid ar son cearta LADT+ in Éirinn a roinnt.
- Bí i d'éascaitheoir ar phlé ranga ina n-úsáideann na páistí a n-amlíne agus an fhianaise a chuirtear i láthair sa taispeántas PowerPoint chun eolas a dhéanamh dá bhfreagraí ar na ceisteanna seo a leanas:

Ceisteanna Fiosraithe (Féadfaidh tú roinnt ceisteanna ó EMF na bpáistí a chur san áireamh anseo)

- Conas a mhothaigh sé a bheith mar dhuine LADT+ sna 1960idí?
- Cé na hathruithe a tharla ar chearta LADT+ idir na 1960idí agus an lá atá inniu ann?
- Ós rud é nach raibh an-mheas ar dhaoine LADT+ an t-am sin, an raibh na daoine LADT+ nó na daoine neamh-LADT+ níos cróga páirt a ghlacadh sna hagóidí ar son cearta LADT+ in 1983?
- Céard a dhéanfainn féin?
- An bhfuil Bród fós tábhachtach? Cén fáth?

Clabhsúr:

- Tabhair deich nóiméad do na daltaí cuid de na rudaí atá foghlamtha acu a scríobh síos.
- Lig dóibh na príomhphointí a scríobh siad síos a roinnt lena bpáirtí.
- Tarraing aird na ndaltaí siar ar na cuspóirí (gach rud a bheidh á fhoghlaim againn inniu) a roinn tú leo ag an tús. Iarr orthu a mheas conas a d'éirigh leo gach cuspóir a bhaint amach.

Measúnú ar an bhFoghlaim:

- Breathnóireacht an mhúinteora ar fhreagraí ar cheisteanna sa phlé agus ar nótaí a scríobhadh síos

Measúnú chun Foghlama:

- Úsáideann daltaí na cuspóirí (gach rud a bheidh á fhoghlaim againn inniu) chun féinmheasúnú a dhéanamh

Idirdhealú:

- Ba chóir daltaí a chur i mbeirteanna cumais mheasctha don phlé.
- Féadfaidh daltaí a bhfuil tacaíocht bhreise ag teastáil uathu an méid a d'fhoghlaim siad a thaifeadadh ar bhealaí éagsúla, e.g. pointí le hurchair a úsáid dá nótaí in ionad abairtí iomlána, íomhánna a tharraingt, etc.

Ceacht 3: Fianaise a Scrúdú

Eochaircheist Fiosraithe: Conas atá a fhios againn faoin troid ar son cearta LADT+?

Am: 1 uair – 1 uair 30 nóiméad

Cuspóirí Foghlama:

- Raon leathan d'fhianaise stairiúil a úsáid go criticiúil
- Ceisteanna a chur faoi phíosaí fianaise agus tátal a bhaint astu
- a aithint go bhféadfadh fianaise a bheith easnamhach nó claonta agus gur féidir í a léirmhíniú ar bhealaí éagsúla
- Tosú ag teacht ar thuiscint ar leagan amach agus dearcadh na nglún a chuaigh romhainn agus a thuiscint gur le himeacht ama a d'fhorbair an smaoineamh caitheamh go cothrom le daoine

Acmhainní:

- 'Fianaise a Scrúdú', lch 16 (ceann amháin do gach dalta nó é a theilgean ag barr an tseomra ranga)
- 'Foinsí príomhúla A-H', lgh 17-25 (cóip amháin do gach dalta/beirt/grúpa ag brath ar conas a roghnóidh tú do rang a eagrú)
- Clár bán agus marcóir
- Cóipleabhair agus pinn/pinn luaidhe

Réamhrá:

- Smoinigh-Péireáil-Cearnaigh-Roinn maidir le 'Conas atá a fhios againn faoi gach rud a tharla san am a chuaigh thart?'.
- Abair leo go mbeidh siad ag baint úsáid as foinsí príomhúla inniu chun foghlaim faoi chearta LADT+ in Éirinn sna 1980idí agus sna 1990idí.
- Roinn cuspóirí an cheachta leis na daltaí (gach rud a bheidh á fhoghlaim againn inniu).

Forbairt:

- Eagraigh an rang mar is mian leat don cheacht. Is féidir é a chríochnú mar dhaltaí aonair, i mbeirteanna, i ngrúpaí nó i ngrúpaí míroibre. I gcás grúpaí míroibre, roinnfeá an rang ina ghrúpaí cumais mheasctha (ceathrar sa ghrúpa más féidir) agus ligfí do gach ball de gach grúpa féachaint ar dhá phíosa fianaise roimh dó/di fillleadh ar an ngrúpa. Ar an gcaoi seo, beidh ról tábhachtach ag gach ball den ghrúpa mar ní bheidh an t-eolas atá le roinnt aige/aici feicthe ag na baill eile den ghrúpa sin. Is iad foinsí A, B, C, D agus H na cinn is fearr a oireann do dhaltaí a bhfuil cumas léitheoireachta níos airde acu.

- Agus iad ag obair, spreag na daltaí machnamh a dhéanamh (agus nótaí a dhéanamh dá gcuid freagraí, b'fhéidir) ar na ceisteanna seo a leanas:

Ceisteanna Fiosraithe

- Céard is féidir linn a fhoghlaim faoin saol in Éirinn sna 1980idí agus sna 1990idí ó na píosaí fianaise seo?
- Conas a mhothaigh sé a bheith mar dhuine LADT+ in Éirinn le linn na tréimhse sin?
- Cad iad na difríochtaí idir Éire na linne sin agus Éire sa lá atá inniu ann? Cad iad na cosúlachtaí?
- Céard atá le foghlaim ón bhfianaise maidir leis an dearcadh a bhí ag daoine na linne sin ar dhaoine LADT+? An raibh an dearcadh céanna ag gach duine?
- Cén tionchar a bhí ag gníomhartha eagraíochtaí LADT+ amhail na cinn a luadh anseo ar Éirinn sa lá atá inniu ann?
- An féidir brath ar fhoinsí príomhúla mar seo? Cén fáth?

Clabhsúr:

- Tar éis don fhianaise a bheith cíortha go mion, éascaigh plé ranga ar na ceisteanna.
- Ar deireadh, iarr ar na daltaí labhairt leis an rang faoi thrí rud a d'fhoghlaim siad, aon rud amháin a chuir iontas orthu agus aon rud amháin ar mian leo tuilleadh a fhoghlaim faoi.

Measúnú ar an bhFoghlaim:

- Breathnóireacht an mhúinteora ar conas a idirghníomhaíonn daltaí leis an bhfianaise, ar chaighdeán a gcuid tátal as an bhfianaise sin agus ar a gcumas an méid atá foghlamtha acu a chur in iúl.

Measúnú chun Foghlama:

- Úsáideann daltaí an struchtúr 3-1-1 chun féinmheasúnú a dhéanamh (trí rud a d'fhoghlaim siad, aon rud amháin a chuir iontas orthu agus aon rud amháin ar mian leo tuilleadh a fhoghlaim faoi)

Idirdhealú:

- Ba cheart daltaí a eagrú i ngrúpaí cumais mheasctha.
- Is iad foinsí A, B, C, D agus H na cinn is fearr a oireann do dhaltai a bhfuil cumas léitheoireachta níos airde acu.

Fianaise a Scrúdú

Foinse phríomhúil is ea píosa fianaise ón tréimhse ar a bhfuil staidéar á dhéanamh. Cáipéisí tábhachtacha is ea iad ó thaobh na staire de. Ligeann siad dúinn dul siar go dtí an t-am atá caite agus muid féin a chur i gcráiceann na ndaoine a mhair san am sin.

Sa tasc seo, scrúdóidh sibh deich bpíosa fianaise ó Chartlann LADT Chorcaí. Ina measc tá sraith chomhfhreagrais idir grúpaí LADT+ i gCorcaigh agus na nuachtáin áitiúla maidir le haighneas faoi fhógraí a bhain le cúrsaí LADT+ a chur i gcló; grianghraif de ghníomhaíochas LADT+; agus alt i nuachtán faoin gcéad fhlóta LADT+ i bParáid Fhéile Pádraig Chorcaí.

Scrúdaigh iad go cúramach agus déanaigí machnamh ar na ceisteanna seo a leanas:

1. Céard is féidir linn a fhoghlaim faoin saol in Éirinn sna 1980idí agus sna 1990idí ó na píosaí fianaise seo?
2. Conas a mhothaigh sé a bheith mar dhuine LADT+ in Éirinn le linn na tréimhse sin?
3. Cad iad na difríochtaí idir Éire na linne sin agus Éire sa lá atá inniu ann? Cad iad na cosúlachtaí?
4. Céard atá le foghlaim ón bhfianaise maidir leis an dearcadh a bhí ag daoine na linne sin ar dhaoine LADT+? An raibh an dearcadh céanna ag gach duine?
5. Cén tionchar a bhí ag gníomhartha eagraíochtaí LADT+ amhail na cinn a luadh anseo ar Éirinn sa lá atá inniu ann?
6. An féidir brath ar fhoinsí príomhúla mar seo? Cén fáth?

Foinse Phríomhúil: A

GAY INFORMATION CORK

tel. 021-967026

P.O. Box 97
Cork.

Editor
Evening Echo.

14.6.85

Dear Mr. Hassett,

We had an advertisement in the Echo for about five weeks. When we went to renew it we were told that it was no longer being accepted. Ours is a much needed information service and the Echo advertisement resulted in a significant increase in telephone enquiries. So we would like you to review this decision.

As you are aware there is a lot of prejudice and misinformation about gay people and this results in serious hardship for our community. The aim of our group is to make positive information available to gay people so that we can better deal with prejudice and discrimination. We also aim to make positive information accessible to parents/friends/co-workers of gay people and to teachers and others concerned with the welfare of the gay community. We see our information service as similar and complementary to others such as the Community Information Centres. We liaise and cooperate with others working in the social/health/information areas. At the moment we have an important role in making widely available accurate information on the AIDS hazard.

We strongly believe that ordinary people have the right to know of issues/services which affect their lives. We feel that it is wrong to deprive people of the means of getting the information they want. The Echo is in a monopoly situation and has a particular duty and privilege to act as public service for all sections of the community.

We hope that the withdrawal of our advertisement was based on a misunderstanding. We urge you to accept advertisements from Gay Information Cork and the Cork Lesbian Line. We are happy to meet you to further clarify any of the issues. Looking forward to hearing from you.

K R.

Kieran Rose
for Gay Information Cork

Paula Keenan
for Cork Lesbian Line

Foinse Phríomhúil: B

Dublin Office
7-9 Astons Quay
Telephone 770791

Limerick Office
61 Catherine Street
Telephone 44495

Waterford Office
Industrial Estate
Telephone 74951

London Office
150 Fleet Street, EC4A 2DQ
Telephone 01-353-5793

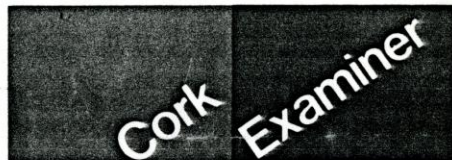
Cork Examiner

PO Box No. 21
95 Patrick Street, Cork
Telephone 963300
Telegrams Examiner Cork
Tele-Ad Dept 965555
Telex 26014

Cork Examiner
Evening Echo

Published by
Thomas Crosbie and
Company Limited

Mr. Kieran Rose
Gay Information Cork
P. O. Box 97
CORK

date

18th June, 1985

your reference

our reference

TEC/PW

Dear Mr. Rose,

Thank you for your letter of 14/6/85 received yesterday.

I regret that the advertisement you submitted to us was illegal under the present law in Ireland and as such we can do nothing about the publication of your notice.

Yours sincerely,

T. E. CROSBIE
Chief Executive.

Registered in Dublin Ireland—No. 1995

47 Holiday Resorts

TO let, Skibbereen, Whit Weekend, 4-berth caravan, summer months, near Tragumna Beach. Phone (028) 21188.

YOUGHAL — Mobile home to let, July 13-20, all August. Box R 2490 this office.

YOUGHAL spacious mobile home to let, summer months. £40 Whit weekend. — Phone 504419.

470 — Isle Of Man

ARDLUI Licensed Guest House, 4 Woodville Terrace Douglas. Superb view overlooking bay. Only 3 mins walk to beach. E.D./B&B. £59.50 wkly. fully incl. — Phone (0624) 74855.

49 Lawn Mowers

ALL LAWN mowers serviced and repaired. — Tel. 871446.

50 Dogs and Cats

BARGAIN for quick sale, six pedigree golden Labrador pups, excellent shooting strain. Tel. 022/21980 after 4 p.m.

67 Personal

COUPLES meet other couples through my bureau. For details, S.A.E. to Margaret's Friendship Bureau, 44A Ballintear Drive, Dublin 16, or phone 01/987575

COUPLE seeks other couples for social outings. Box 2466 this office.

FATIMA Apostolate triduum in honour of Our Lady at Ballincollig Parish Church, commencing tomorrow (Wednesday) at 8 p.m. Preacher, Rev. Fr. J. Power, O.S.A. All welcome.

GAY Information, Cork: An information service for gay men. — Phone 021/967026. Every Wednesday 7 p.m.—9 p.m.

MAAEH) Cork alternative medical clinic. Stop smoking, slimming, self confidence, personal problems. Ring 23565 for explanatory brochure.

LONELY? Despairing? Suicidal? The Samaritans will listen and understand. — Phone 21323 (24 hours). Call or write Coach Street, Cork. LOUGH Derg — Further details from: Cronins Coaches Ltd., Shannon Buildings, Mallow Road, Cork. 021/566555

82

GRA
Sacr
Padr
HOL
probl
that
gave
forgi
again
instai
with
praye
thing
again
separ
spite
wish
glory
mercy
This
three
days
grant
publi
IN g
Lady
Hear
Antho
Josepl
G.O.S.
NOVE
Holy

Evening Echo, Tuesday, May 28, 1985

Foinse Phríomhúil: C

GAY INFORMATION CORK

tel. 021-967026

P.O. Box 97

Cork.

Chief Executive
Cork Examiner
95, Patrick St.

1.7.85

Dear Thomas Crosbie,

Thank you for your letter of 18.6.'85. In it you said that our ad. was illegal and as such could not be published.

We do not know how you see the ad. as illegal but we are sure that our group, the information we give out and any of our publicity are quite legitimate. It is not illegal to be gay or to meet other gay people or to organise for the repeal of those laws which make relationships between men an offence. The information we supply relates to groups/facilities operating openly in the city for a long time e.g. the Gay Collective, a disco., Quay Co-op.cafe and bookshop. Other information relates to services provided by state and voluntary groups.

We think we can play an important role in overcoming the unnecessary isolation and distress which many gay people experience. We see ourselves as a communication link between the gay and overall community. So many problems of prejudice are caused by the lack of accurate information. Many gay people are rightly suspicious of meeting with prejudice from state and voluntary agencies. We have a list of various people working in the health/welfare/legal etc. areas who have a good relationship with gay people and we refer callers to them. Parents of gay people are often fearful because they have heard nothing but the anti-gay myths. Similarly doctors, teachers etc. will need accurate, up-to-date information which only a group like ours can provide.

As gay people we are committed to living and working in the city and, over the years, we have made a useful contribution to the various community and cultural groups, co-operatives and trade unions we have been involved in. We are not asking you to be enthusiastic in the cause of lesbian/gay rights but we do expect fair play. From our experience over the last six years it is clear to us that the great majority of people are not anti-gay and would approve of a self-help group such as ours.

There is a great need for a local gay information service and ours has been welcomed by gay and other concerned people. The Echo ad. was very effective in letting people know of our service. As a newspaper person you will appreciate that "people have a right to know" and that censorship causes only more problems. We hope that, in the light of this further clarification, you will be able to accept our ad. We would be happy to meet you or provide you with references if this would allay any misgivings you may still have.

Looking forward to hearing from you

Kieran Rose

Foinse Phríomhúil: D

LESBIANS IN THE EXAMINER?

After weeks of receiving no phone calls, the Lesbian Line collective decided to try and place an advertisement in the Cork Examiner. Although we knew the gay collective had been wrangling with the Examiner for months over the paper's refusal to accept their ad., at least (we thought) they couldn't throw the farcical argument of "illegality" at us.

So, two of us duly went along to the Examiner offices to place the ad for the following Thursday. Mentally and psychically prepared for any number of extreme reactions and arguments we presented our proposed ad. But, no raised eyebrows, not a red face and we paid our £4.50 and went away again much chuffed.

Thursday came, and went with the obvious lack of lesbian line ad in the Cork Examiner (obvious to us). So, what next - we decided to go and ask them, why?

We were politely told by the woman at the desk that she had been instructed to give us our money back, and to tell us that it was against the Examiner's policy to accept this advertisement. We waited to meet one of the supervisors and eventually talked with a Mr. O'Keefe who said that the Examiner did not have to explain itself and at the moment they would not print this 'type' of advertisement. When asked what he meant, as all we were offering was an information and counselling service, he conceded that they objected to the word lesbian and would not print an advertisement with 'that' word in it - shock, horror.

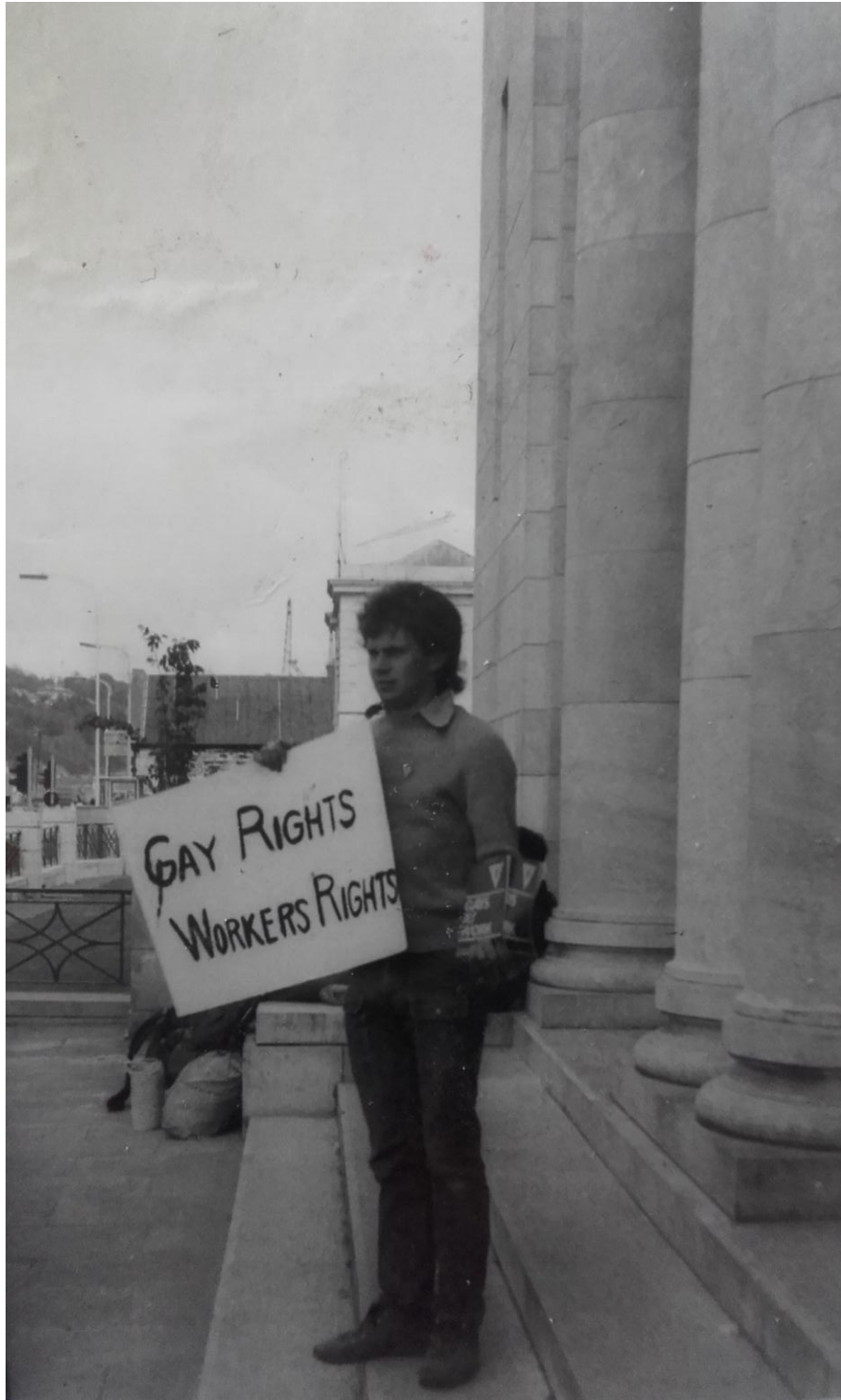
But the Examiner does use the word lesbian. Only a couple of weeks before this L-E-S-B-I-A-N appeared printed in much larger type than would have appeared in our modest ad. A news story appeared about a woman, a lesbian, who was murdered in her flat in London. The Examiner certainly was not shy of using 'that' word in this sensationalist context. Now, I don't know the crime figures for London but I am sure there is more than one murder a week, so why the Examiner's interest in this one? Because they could spice up their paper a bit using the word lesbian, because they could titillate their presumed heterosexual readers with tales of her 'gay haunts'. So, what is the Examiner's policy towards lesbians, is it only to print stories about dead ones?

Foinse Phríomhúil: E

Cork Gay Collective ag Bród Bhaile Átha Cliath, 1983

Foinse Phríomhúil: F

Laurie Steele, ag scaipeadh bileog lasmuigh de chomhdháil de chuid Chomhdháil na gCeardchumann, 1981

Foinse Phríomhúil: G

Foinse Phríomhúil: G (ar lean)

Arthur Leahy agus Tony O Regan ag scaipeadh bileog lasmuigh den Mhargadh Sasanach mar chuid de Bród Chorcaí, 1981

MUNSTER GCN

MUNSTER'S LESBIAN & GAY NEWSPAPER

FREE

APRIL 1992

Historic Victory!

On Patrick's Day '92 we made history....and we did it in style. Our float was a blaze of colour with balloons, banners, streamers and dancing lesbian, bi and gay people blowing bubbles at the 80,000 people lining the streets of Cork.

How did it all happen?

Well....a couple of us were toying with the idea for a few months. Just imagine - Paddy's day - thousands of people on the streets - a perfect opportunity to visibly celebrate our culture in Cork.

A week before the parade we sat in the pub thinking it would never come off....no-one would be willing to participate. But as word spread enthusiasm grew and by the end of the evening we were all buzzing so we applied for entry to the Cork Parade! It was surprisingly easy, especially considering the hassle in New York.

After a hectic week of preparation the big day finally dawned.

Many of us awoke early worrying about what was in store for us - were we crazy? - but butterflies aside we made it in! That morning we set to work, transforming a boring blue pick-up truck into a bright colourful fun float. A loud cheer broke out as three brave women from Limerick arrived to join us.

Float done, coffee drunk, we transformed ourselves with face paint, costumes and masks.

The costumes were partly for disguise - many of us couldn't risk being recognised - but it was also because we wanted to give Cork the message that we are happy and that it can be fun to be lesbian, gay or bisexual and so we set off, en route dancing and singing.

The overall reaction was amazingly positive. Many people stared with stony faces trying to ignore us and hoping we would go away. An occasional finger or fist was raised at us. Someone was hit with a plastic bottle. Curiosity and disbelief were common reactions - "Are you really?" "Where's your girlfriend?" Most of the hassle came from young boys in groups - but we felt really powerful shouting "YEAH!" with pride when they accused us of being lezzies and faggots.

Despite this, all along the route there were people shouting, clapping and waving in support. Sometimes, in the middle of a silent crowd, one person would start cheering - others would then join in. Then sometimes whole groups of people were hollering in support. On St. Patrick's Bridge three women at the back of the crowd were

Photo: Maurice Ahern

jumping up and down frantically trying to attract our attention to encourage us. On the South Mall a 70-year old woman waved enthusiastically and called out "ye're gorgeous!"

We passed lesbians and gay men who had decided not to join in the parade but who watched with pride as their float sailed by.

We sang "Sing if you're glad to be Gay" over and over until our throats hurt. At the reviewing stand lesbian and gay

literature (including GCN) was presented to the dignitaries. The support we received and our own energy and pride overwhelmed and belittled any negative reaction.

Later in Loafers relaxing with our pints, exhausted, we watched ourselves on the six-o'clock news. Then suddenly Arthur, Catherine and Ger burst into the Pub bearing a plaque. Bedlam ensued as they announced that we'd won "best new entrant".

Many of us even managed to go dancing in the Other Place that night, celebrating with Champagne showers.

And we had reason to celebrate! We brought the words LESBIAN, GAY and BISEXUAL into people's vocabulary and consciousness and we had made ourselves visible in a proud, happy, and positive way.

WELL DONE TO ALL INVOLVED.
Orla Egan

Ceacht 4: Ceannródaíthe ar son Cearta LADT+ –

David Norris

Eochaircheist Fiosraithe: Cén fáth a bhfuil David Norris tábhachtach sa troid ar son cearta LADT+?

Am: 50 nóiméad

Cuspóirí Foghlama:

- Foghlaim faoi dhuine de na mórphearsana sa troid ar son cearta LGBT+ – David Norris
- Tuiscint shimplí a fháil ar dhearcthaí, tuairimí, ábhair spreagtha agus gníomhartha daoine aonair agus grúpaí a bhfuil baint acu leis an troid ar son cearta comhionanna daoine LADT+
- Fianaise a úsáid chun iontráil i ndialann shamhailteach a chruthú do David Norris

Acmhainní:

- ‘Ceannródaíthe LADT+ – David Norris’, lgh 28-29
- Cóipleabhair agus pinn/pinn luaidhe

Réamhrá:

- Iarr ar an rang smaoineamh ar an gceist: ‘Cén fáth a bhfuil David Norris tábhachtach sa troid ar son cearta LADT+?’
- Iarr orthu a gcuid réamheolais ar an ábhar seo a phlé i mbeirteanna mar aon leis na ceisteanna ar mian leo freagraí a fháil orthu.
- Roinn cuspóirí an cheachta leis na daltaí (gach rud a bheidh á fhoghlaim againn inniu).

Forbairt:

- Múin focail ón téacs roimh ré de réir mar is gá. Ag brath ar do rang féin, b’fhéidir gur mhaith leat na focail seo a mhíniú roimh ré:

Eochairstór Focal

seanadóir	cearta sibhialta	innealtóir	staidéar a dhéanamh ar	an Féineachas	
cuir ar bun	aisghairm	téarmaíocht	ceann feadhna	neamhbhailíocht	achtú
teacht i gcomharbas ar (teacht in áit duine éigin)				comhtharlú	
dearcadh		mionlaigh eitneacha	tacadóir	leasú	

- Tabhair amach an téacs ‘Ceannródaithe ar son Cearta LADT+ – David Norris’ do gach dalta nó do gach beirt.
- Agus sibh ag léamh tríd an téacs, cuidigh leis na daltaí scileanna cuí tuisceana a úsáid mar a mholtar.
 - Sracléamh (ag baint úsáid as an bhfocal a bhfuil líne faoi mar leid chun sracléamh a dhéanamh)
 - Nascadh (lena saol féin, leis an saol i gcoitinne agus le scéalta eile atá ar eolas acu)
 - Féincheistiú (ceisteanna a ritheann leo agus iad ag léamh – Ní fheadar...)

Clabhsúr:

- Iarr ar na daltaí na fíricí stairiúla is tábhachtaí sa chuntas a aithint.
- Ansin comhtháthaíonn na daltaí an t-eolas ar fad atá foghlamtha acu ón téacs chun iontráil dialainne a scríobh do David ar an lá in 1993 a leasaíodh na dlíthe ar deireadh. Spreag iad an stór focal nua atá foghlamtha acu a úsáid ina gcuid téacsanna.
- Iarr ar na daltaí an mhodheolaíocht ‘Dhá Réalta agus Mian’ (dhá rud a bhfuil siad bródúil astu agus aon rud amhrán is mian leo a athrú) a úsáid lena n-iontrálacha dialainne a mheasúnú.

Measúnú ar an bhFoghlaim:

- Breathnóireacht an mhúinteora ar fhreagraí ar na ceisteanna tuisceana agus ar na hiontrálacha dialainne

Measúnú chun Foghlama:

- Baineann daltaí úsáid as ‘Dhá Réalta agus Mian’

Idirdhealú:

- Ba chóir an t-eochairstór focal a mhúineadh do dhaltaí a bhfuil tacaíocht bhreise teanga ag teastáil uathu roimh an gceacht.
- Féadfaidh daltaí a bhfuil tacaíocht bhreise ag teastáil uathu an iontráil dialainne a thaifeadadh ar bhealaí éagsúla (e.g. stiallchartún grinn).
- D’fhéadfaí dúshlán a chur roimh dhaltaí a bhfuil obair bhreise ag teastáil uathu 10 bhfocal ar a laghad ón eochairstór focal a úsáid ina n-iontrálacha dialainne.

Ceannródaíthe ar son Cearta LADT+

David Norris

Scoláire, Seanadóir agus Gníomhaí ar son Cearta Sibhialta de chuid na hÉireann is ea David Norris. Éireannach ab ea a mháthair agus Briotanach ab ea a athair. Rugadh é in Leopoldville (Kinshasa sa lá atá inniu ann) i bPoblacht Dhaonlathach an Chongó (DRC) in 1944. Bhí an teaghlach ina chónaí i bPoblacht Dhaonlathach an Chongó mar bhí a athair, John Norris, lonnaithe ann mar phríomhinnealtóir le Lever Brothers. Bhog David go Droichead na Dothra, Baile Átha Cliath in 1945 ach lean a athair ag obair thar lear; mar sin, ní fheiceadh David é ach ar feadh mí amháin gach bliain. Ansin fuair a athair bás nuair nach raibh David ach 6 bliana d'aois.

By I-555-confide (talk) - Own work (Original text: self-made), CC BY 3.0, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=15852592>

SCILEANNA TUISCEANA: SRACLÉAMH

Cár rugadh David?

Cathain a bhog sé go hÉirinn?

Cé na scoileanna ar fhreastail sé orthu?

D'fhreastail David ar Choláiste Naomh Aindriú agus ar an High School i Ráth Garbh agus ansin rinne sé céim BA i Litríocht an Bhéarla agus sa Bhéarla ag Coláiste na Tríonóide. Tá dúspéis ag David fós i litríocht an Bhéarla agus tá cáil air as an ngrá atá aige do shaothair an údair Éireannaigh James Joyce. Ina dhiaidh sin, chaith sé beagnach 30 bliain mar léachtóir ag Coláiste na Tríonóide.

Bhí a fhios ag David ó bhí sé ina ghasúr go raibh sé aerach. Ar feadh an ama ar fad seo, áfach, bhí caidreamh aerach neamhdhleathach in Éirinn. Maíonn scoláirí áirithe gur glacadh le daoine aeracha in Éirinn faoin bhFéineachas ach nár bh amhlaidh an cás a thuilleadh. Ba é an chúis a bhí leis seoná dlí darbh ainm an tAcht um Chionta in aghaidh an Duine ón mbliain 1861 a cuireadh ar bun nuair a bhí Éire fós mar chuid den Ríocht Aontaithe. Rinneadh aisghairm ar an dlí i Sasana, sa Bhreatain Bheag, in Albain agus i dTuaisceart Éireann ach ba reacht dlíthiúil é in Éirinn go fóill.

SCILEANNA TUISCEANA: NASCADH

Smaoinigh ar thrí nasc is féidir leat a dhéanamh leis an téacs. Is féidir leat naisc a dhéanamh le do shaol féin, leis an saol i gcoitinne nó le scéalta eile atá ar eolas agat.

Cuireann... ... i gcuimhne dom

Tá athrú tagtha ar an téarmaíocht a bhaineann leis an bpobal LADT+ le himeacht ama. Úsáideadh leithéidí an téarma 'homaighnéasach' sna 1970idí ach sa lá atá inniu ann seachnaíonn daoine an téarma seo de ghnáth mar úsáideadh é le roinnt blianta chun cur síos ar dhaoine LADT+ ar bhealaí an-diúltach.

Bhraith David go raibh an dlí seo míchothrom agus sna 1970idí bhunaigh sé an Irish Gay Rights Movement ar tugadh an Campaign for Homosexual Reform air ina dhiaidh sin. Grúpa mac léinn dlí ab ea é seo (idir mhic léinn LADT+ agus mhic léinn neamh-LADT+) a bhí ag iarraidh na dlíthe a bhain le caidreamh aerach a athrú.

Ba í an chéad chomhairleoir dlí a bhí acu ná Máire Mhic Ghiolla Íosa (arbh í Uachtarán na hÉireann í ó 1997 go 2011). Ba í Máire Mhic Róibín a tháinig i gcomharbas uirthi sa ról sin (agus arbh í an chéad bhean í ina hUachtarán ar Éirinn ó 1990 go 1997, agus í in oifig don tréimhse díreach roimh Mháire Mhic Ghiolla Íosa).

Ba é Norris ceann feadhna na gluaiseachta agus in 1975 ba é an chéad duine a bhí aerach go hoscailte ar cuireadh agallamh air ar theilifís RTÉ. In 1980, thug sé cás chuig an Ard-Chúirt agus mhaígh gur chóir go bhfógrófaí go raibh an dlí neamhbhailí mar gheall ar achtú Bhunreacht na hÉireann in 1937. Tugadh an cás chuig an gCúirt Uachtarach ach chaill David é. Ansin, in 1983, thug David an cás chuig an gCúirt Eorpach um Chearta an Duine agus mhaígh sé go raibh dlíthe reatha na hÉireann ag sárú Airteagal 8 maidir le meas ar phríobháideacht. Cúig bliana ina dhiaidh sin, in 1988, thug an chúirt breith i bhfabhar David agus dúirt gur chóir don rialtas íoc as a gcuid costas dlí.

SCILEANNA TUISCEANA: FÉINCHEISTIÚ

Scríobh síos cúig cheist a d'fhéadfá a chur ort féin tar éis duit an téacs a léamh.

Ní fheadair cén fáth...

Ní fheadair céard...

Ní fheadair conas...

Níor tharla aon athruithe, áfach. Nuair a rinneadh Taoiseach de Albert Reynolds in 1992, dúirt sé nach raibh sé mar phríomhthosaíocht acu an dlí sin a athrú. Mar gheall ar bhrú ó Pháirtí an Lucht Oibre agus ón Aire Dlí agus Cirt, Máire Geoghegan-Quinn, sa rialtas nua, áfach, rinneadh leasú ar na dlíthe in 1993. Comhtharlú a bhí ann gurbh í Máire Mhic Róibín an tUachtarán a chuir a lámh leis an mbille mar dhlí, mar ba ise a rinne ionadaíocht do David sa Chúirt Uachtarach agus sa Chúirt Eorpach um Chearta an Duine. Tar éis beagnach fiche bliain, bhí an bua ag David.

Ó shin i leith, tá dearcadh níos fairsinge ag David a bhaineann le coincheap 'ceart uilíoch'. Deir sé gur thuig sé, agus é ag tosú ar fheachtasaíocht ar son chearta na n-aerach, go mbaineann na cineálacha céanna leithcheala le mná, mionlaigh eitneacha agus le daoine faoi mhíchumas. Chaith sé cuid mhaith dá shaol ag obair mar ionadaí poiblí. Toghadh é mar Sheanadóir Neamhspleách in 1987 agus atoghadh é mar ionadaí do Choláiste na Tríonóide ó shin. Sheas sé d'Uachtaránacht na hÉireann in 2011 ach níor éirigh leis.

Tacadóir ar son chaomhnú fhoirgnimh Sheoirseacha Bhaile Átha Cliath is ea David ó bhí sé óg, i.e. na foirgnimh a tógadh idir an 18ú haois déag agus go luath sa 19ú haois déag. Tá cónaí air i dteach Seoirseach ar Shráid Sheoirse Mhór Thuaidh i lár Bhaile Átha Cliath. Tá an teach á athchóiriú aige, seomra ar sheomra, le daichead bliain anuas agus in 2018, vótáladh é mar 'Celebrity Home of the Year' ar an seó de chuid RTÉ darb ainm sin.

SCILEANNA TUISCEANA: COMHTHÁTHÚ

Bain úsáid as an eolas ar fad atá foghlamtha agat ón téacs chun iontráil dialainne a scríobh do David don lá in 1993 a rinneadh leasú ar na dlíthe.

Ceacht 5: Ceannródaithe ar son Cearta LADT+ – An

Dr Lydia Foy

Eochaircheist Fiosraithe: Cén fáth a bhfuil an Dr Lydia Foy tábhachtach sa troid ar son chearta LADT+?

Am: 50 nóiméad

Cuspóirí Foghlama:

- Foghlaim faoi dhuine de na mórphearsana sa troid ar son cearta LGBT+ – Dr Lydia Foy
- Tuiscint shimplí a fháil ar dhearcthaí, tuairimí, ábhair spreagtha agus gníomhartha daoine aonair agus grúpaí a bhfuil baint acu leis an troid ar son cearta comhionanna daoine LADT+
- Achoimre a dhéanamh ar scéal an Dr Lydia Foy i do chuid focal féin

Acmhainní:

- ‘Ceannródaithe LADT+ – An Dr Lydia Foy’, lgh 32–33
- Cóipleabhair agus pinn/pinn luaidhe

Réamhrá:

- Iarr ar an rang smaoineamh ar an gceist: ‘Cén fáth a bhfuil an Dr Lydia Foy tábhachtach sa troid ar son cearta LADT+?’
- Iarr orthu a gcuid réamheolais ar an ábhar seo a phlé i mbeirteanna mar aon leis na ceisteanna ar mian leo freagraí a fháil orthu.
- Roinn cuspóirí an cheachta leis na daltaí (gach rud a bheidh á fhoghlaim againn inniu).

Forbairt:

- Múin focail ón téacs roimh ré de réir mar is gá. Ag brath ar do rang féin, b’fhéidir gur mhaith leat na focail seo a mhíniú roimh ré:

Eochairstór Focal

<i>ceannródai</i>	<i>trasinsneach</i>	<i>féiniúlacht inscne</i>	<i>luí go trom ar</i>	<i>fisiciúil</i>
<i>síceolaíoch</i>	<i>aistriú sóisialta</i>	<i>cláraitheoir</i>	<i>comhfhreagras</i>	
<i>imeachtaí dlí</i>	<i>breithiúnas</i>	<i>léas dóchais</i>	<i>(dlí) a sháru</i>	<i>achainí</i>
<i>reachtaíocht</i>	<i>go drogallach</i>	<i>anró</i>	<i>loitiméireacht a dhéanamh ar</i>	<i>gáifeach</i>
	<i>gníomhaíochas</i>	<i>féindearbhu</i>	<i>mórphearsa</i>	<i>orgán béil</i>

- Tabhair amach an téacs ‘Ceannródaíthe ar son Cearta LADT+ – an Dr Lydia Foy’ do gach dalta nó do gach beirt.
- Agus sibh ag léamh tríd an téacs, cuidigh leis na daltaí scileanna cuí tuisceana a úsáid mar a mholtar.
 - Tuar (ag baint úsáid as a réamheolas agus gach rud atá léite acu chun an chéad rud eile a thuar). B’fhéidir gur mhaith leat iarraidh ar na daltaí (sula dtabharfaidh tú amach an téacs) deich bhfocal a d’fhéadfadh siad a fheiceáil sa téacs a thuar.
 - Sracléamh (ag baint úsáid as an bhfocal a bhfuil líne faoi mar leid chun sracléamh a dhéanamh)
 - Tátal a bhaint (ag léamh idir na línte le heolas atá i bhfolach a bhaint amach)

Clabhsúr:

- Iarr ar na daltaí na fíricí stairiúla is tábhachtaí sa chuntas a aithint.
- Ansin déanfaidh na daltaí achoimre ar scéal an Dr Lydia Foy i gcaoga focal. Is féidir leo a bheith ag obair ar an tasc seo mar dhaltai aonair, i mbeirteanna nó i ngrúpaí. Spreag iad an stór focal nua atá foghlamtha acu a úsáid ina gcuid téacsanna.
- Iarr ar na daltaí an mhodheolaíocht ‘Dhá Réalta agus Mian’ (dhá rud a bhfuil siad bródúil astu agus aon rud amhrán is mian leo a athrú) a úsáid le hachóimrí páirtithe a mheasúnú.

Measúnú ar an bhFoghlaim:

- Breathnóireacht an mhúinteora ar fhreagraí ar na ceisteanna tuisceana agus ar na hachóimrí

Measúnú chun Foghlama:

- Baineann daltaí úsáid as ‘Dhá Réalta agus Mian’ chun piarmheasúnú a dhéanamh

Idirdhealú:

- Ba chóir an t-eochairstór focal a mhúineadh do dhaltai a bhfuil tacaíocht bhreise teanga ag teastáil uathu roimh an gceacht.
- Féadfaidh daltaí a bhfuil tacaíocht bhreise ag teastáil uathu an achoimre a thaifeadadh ar bhealaí éagsúla (e.g. stiallchartún grinn i gcúig phainéal).
- D’fhéadfaí dúshlán a chur roimh dhaltai a bhfuil obair bhreise ag teastáil uathu 10 bhfocal ar a laghad ón eochairstór focal a úsáid ina gcuid achoimrí.

Ceannródaíthe ar son Cearta LADT+

An Dr Lydia Foy

Ceannródaí ar son cearta trasinsneach in Éirinn ab ea an Dr Lydia Foy. Rugadh í i mBaile Átha Luain, Co na hIarmhí in 1947 agus bhí aon deirfiúr amháin agus cúigear deartháireacha aici. Nuair a rugadh í, bhí barúil ann gur bhuachaill í agus sin an rud a bhí scríofa ar a teastas breithe. Nuair a d'éirigh sí ní ba shine, áfach, níor mhothaigh sí gur bhuachaill í, cé go raibh a fhios aici go raibh an chuma uirthi gur bhuachaill í. Bhí sé deacair dá teaghlach a cás a thuiscint, áfach. San am sin, bhí easpa tuisceana ann maidir le ceisteanna trasinsneacha ar fud na sochaí agus bhí ar Lydia dul i ngleic leis an dúshlán ina haonar.

Íomhá le Sinn Féin, www.flickr.com/photos/sinnfeinireland/1927880094/, CC BY 2.0, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=77699093>

Daoine trasinsneacha is ea daoine nach bhfuil a bhféiniúlacht inscne ag teacht leis an ngnéas a luadh leo nuair a rugadh iad, e.g. d'fhéadfaí 'buachaill' a thabhairt ar leanbh a saolaíodh ach d'fhéadfadh an leanbh sin, mar dhuine fásta, brath gur bhean í.

SCILEANNA TUISCEANA: TUAR

Bunaithe ar mo chuid réamheolais agus ar a bhfuil léite agam go dtí seo, táim ag tuar go...

D'fhreastail sí ar scoil chónaithe Choláiste Choill Chluana Gabhann ó 1960 go 1965. Ansin rinne sí an Ardteistiméireacht agus chuaigh sí leis an bhfiacloireacht. In 1971, fuair sí céim sa Mhainliacht Fiacloireachta agus thosaigh sí ag cleachtadh mar fhiacloir. Phós sí ní ba dhéanaí agus bhí beirt pháistí aici.

Luigh sé uirthi, áfach, go leor blianta a chaitheamh ag iarraidh a bheith mar dhuine eile agus sna 1980idí thosaigh sí ag fulaingt le fadhbanna fisiciúla agus síceolaíocha. Shocraigh sí go raibh a dóthain aici agus go raibh saol nua ag teastáil uaithi mar an duine a thuig sí a bheith istigh inti. Thosaigh sí ag lorg cabhrach ó dhaoine a d'fhéadfadh cuidiú léi é seo a dhéanamh. In 1991, rinne sí aistriú sóisialta i.e. thosaigh sí ag maireachtáil mar bhean. I mí an Mhárta 1993, chuir sí iarratas ar an gCláraitheoir Breitheanna Póstaí agus Básanna chun teastas breithe a lorg ina dtabharfaí aitheantas dlíthiúil dá hinscne bhaineann. In 1997, áfach, tar éis blianta de chomhfhreagras gan toradh, ní raibh aon dul chun cinn déanta aici maidir leis seo. Le cabhair ón Ionad Comhairle Dlí Saor in Aisce chuir sí tús le himeachtaí dlí.

Tugadh an cás chuig an Ard-Chúirt i mí Dheireadh Fómhair 2000. Ba dhá bhliain ina dhiaidh sin nach mór, i mí Iúil 2002, a thug an Breitheamh Onórach Liam McKecknie breithiúnas inar dhiúltaigh sé d'agóid Lydia. Bhí an-diomá ar Lydia ach tháinig léas dóchais ó Strasbourg.

SCILEANNA TUISCEANA: SRACLÉAMH

Cén bhliain a rugadh Lydia?

Cá ndeachaigh sí ar scoil?

Cén chéim a fuair sí?

Gan ach dhá lá imithe thart ó diúltaíodh d'éileamh Lydia, rialaigh an Chúirt Eorpach um Chearta an Duine go raibh Airteagail 8 agus 12 den Choinbhinsiún Eorpach um Chearta an Duine sáraithe ag an Ríocht Aontaithe toisc gur dhiúltaigh siad d'éileamh bean trasinscneach darbh ainm Christine Goodwin's a teastas breithe a athrú.

Rinne Lydia éileamh eile ar theastas breithe in 2005 agus nuair a diúltaíodh dó, d'fhill sí ar an Ard-Chúirt agus thagair sí don chinneadh a rinne an Chúirt Eorpach um Chearta an Duine maidir le Goodwin. I mí Dheireadh Fómhair 2007, rialaigh an chúirt go raibh an Coinbhinsiún Eorpach um Chearta an Duine á shárú ag Éirinn. Chuir an rialtas tús le hachomharc i gcoinne an rialaithe seo ach i mí an Mheithimh 2010 tharraing siad siar é. Toghadh rialtas nua i mí Feabhra 2011 agus gheall siad go mbeadh reachtaíocht aitheantas inscne mar thosaíocht acu. Ina ainneoin seo, níor athraigh aon rud.

SCILEANNA

TUISCEANA: TÁTAL A BHAINT

Tá sé ráite ag Lydia nach gceapann sí go raibh sí an-chrógá.

An aontaíonn tú léi?
Cén fáth?

Bhí tuirse agus frustrachas ar Lydia agus í ag fanacht agus ag tús 2013 chuir sí tús le himeachtaí nua dlí go drogallach. Faoin am sin, bhí 20 bliain imithe thart ó chuir sí iarratas isteach ar theastas breithe nua agus 5 bliana imithe thart ó d'éirigh léi san Ard-Chúirt. Ba mhór an t-anró iad na conspóidí dlí ar Lydia. Rinneadh loitiméireacht ar a teach agus ar a gluaisteán agus scríobh na meáin fúithi ar bhealaí gáifeacha, goilliúnacha agus cruálacha. Chaill sí a lán rudaí, a teach, a post, a príobháideacht agus a dínit san áireamh. Fós féin, mhothaigh sí nach raibh an dara rogha aici ach leanúint leis an troid.

Ar deireadh, i mí Iúil 2015, tar éis do Lydia agus d'eagraíochtaí cearta trasinscneacha a bheith i mbun gníomhaíochais ar feadh na mblianta, rith an rialtas an Bille um Aitheantas Inscne. Mar gheall air seo, bhí daoine in ann teastas aitheantais inscne a fháil bunaithe ar fhéindearbhu maidir lena n-inscne. Is féidir an teastas seo a úsáid chun teastas breithe nua a lorg. I mí Mheán Fómhair 2015, fuair Lydia an teastas breithe a ndearna sí iarratas air 22 bhliain roimhe sin.

Mórphearsa is ea Lydia do dhaoine trasinscneacha in Éirinn mar gheall ar an dúthracht a chaith sí i leith an chomhionannais agus mar gheall ar na híobairtí a rinne sí chun rudaí a fheabhsú do ghlúnta daoine trasinscneacha sa todhchaí. Bronnadh a lán gradam uirthi mar aitheantas dó seo, ina measc, an European Citizens Award ó Pharlaimint na hEorpa, an Trinity Prases Elit Award agus GALA Person of the Year.

SCILEANNA TUISCEANA: ACHOIMRIÚ

An féidir leat achoimre a dhéanamh ar scéal an Dr Lydia Foy i gcaoga focal? Déan iarracht na pointí tábhachtacha ar fad a chur san áireamh.

Ní gníomhaí trasinscne amháin í, áfach. Is breá le Lydia an ceol agus seinneann sí an t-orgán béil. Tá an-spéis aici sa gharraíodóireacht freisin agus in 1997, d'fhás an planda lusa mhóir ba mhó ar domhan ina gairdín féin – 3.3 méadar ar airde a bhí sé! Seasann an churiarracht sin fós.

Ceacht 6: Ceannródaithe ar son Cearta LADT+ -

Katherine Zappone agus Ann Louise Gilligan

Eochaircheist Fiosraithe: Cén fáth a bhfuil Katherine Zappone agus Ann Louise Gilligan tábhachtach sa troid ar son cearta LADT+?

Am: 1 uair an chloig

Cuspóirí Foghlama:

- Foghlaim faoi dhuine de na mórphearsana sa troid ar son cearta LGBT+ – Katherine Zappone agus Ann Louise Gilligan
- Tuiscint shimplí a fháil ar dhearcthaí, tuairimí, ábhair spreagtha agus gníomhartha daoine aonair agus grúpaí a bhfuil baint acu leis an troid ar son cearta comhionanna daoine LADT+
- Íomhá a chruthú den lá a fógraíodh toradh an reifrinn

Acmhainní:

- ‘Ceannródaithe ar son Cearta LADT+ – Katherine Zappone agus Ann Louise Gilligan’, lgh 36–37
- Cóipleabhair/bileoga A4 agus uirlisí líníochta

Réamhrá:

- Iarr ar an rang smaoineamh ar an gceist: ‘Cén fáth a bhfuil Katherine Zappone agus Ann Louise Gilligan tábhachtach sa troid ar son cearta LADT+?’
- Iarr orthu a gcuid réamheolais ar an ábhar seo a phlé i mbeirteanna mar aon leis na ceisteanna ar mian leo freagraí a fháil orthu.
- Roinn cuspóirí an cheachta leis na daltaí (gach rud a bheidh á fhoghlaim againn inniu).

Forbairt:

- Múin focail ón téacs roimh ré de réir mar is gá. Ag brath ar do rang féin, b’fhéidir gur mhaith leat na focail seo a mhíniú roimh ré:

Eochairstór Focal

<i>ceann feadhna</i>	<i>rud éigin a dhéanamh dleathach</i>	<i>clochar</i>	<i>diagacht</i>	<i>PhD</i>
<i>dochtúireacht</i>	<i>forbairt pobail</i>	<i>tionscnamh</i>	<i>claochlaitheach</i>	<i>Na Coimisinéirí Ioncaim</i>
<i>go follasach</i>	<i>achomharc</i>	<i>páirtnéireacht shibhialta</i>	<i>comhrialtas</i>	
<i>forógra toghcháin</i>	<i>bunreacht</i>	<i>bunreachtúil</i>	<i>idirbheartaíocht</i>	<i>reifreann</i>
<i>leasú</i>	<i>ionadaí poiblí</i>	<i>ainmní</i>	<i>rith fola san inchinn</i>	<i>oidhreacht</i>

- Tabhair amach an téacs ‘Ceannródaíthe ar son Cearta LADT+ – Katherine Zappone agus Ann Louise Gilligan’ do gach dalta nó do gach beirt.
- Agus sibh ag léamh tríd an téacs, cuidigh leis na daltaí scileanna cuí tuisceana a úsáid mar a mholtar.
 - Sruthléamh (ag ligean do do shúile bogadh go tapa thar an téacs chun tuiscint a fháil ar a bhri)
 - Tábhacht a Dhéanamh Amach (na gnéithe is tábhachtaí i bpiosa téacs a aithint)
 - Samhlú/Íomhá a Chruthú (do shamhlaíocht a úsáid le gach rud atá ag tarlú sa téacs a ‘fheiceáil’)
 - Comparáid a Dhéanamh (bealaí a aithint a bhfuil dhá théacs, nó níos mó ná sin, cosúil le chéile nó éagsúil le chéile)

Clabhsúr:

- Iarr ar na daltaí na fíricí stairiúla is tábhachtaí sa chuntas a aithint.
- Ansin úsáideann daltaí an t-eolas atá foghlamtha acu chun íomhá a chruthú den lá a fógraíodh torthaí an reifrinn. Spreag iad feachtasóirí LADT+ eile a áireamh san íomhá chomh maith.
- Iarr ar na daltaí an mhodheolaíocht ‘Dhá Réalta agus Mian’ (dhá rud a bhfuil siad bródúil astu agus aon rud amhrán ba mhian leo a fheabhsú) a úsáid lena gcuid oibre a mheasúnú.

Measúnú ar an bhFoghlaim:

- Breathnóireacht an mhúinteora ar fhreagraí ar na ceisteanna tuisceana agus ar na hiomhánna

Measúnú chun Foghlama:

- Baineann daltaí úsáid as ‘Dhá Réalta agus Mian’

Idirdhealú:

- Ba chóir an t-eochairstór focal a mhúineadh do dhaltaí a bhfuil tacaíocht bhreise teanga ag teastáil uathu roimh an gceacht.
- D’fhéadfaí dúshlán a chur roimh dhaltai a bhfuil obair bhreise ag teastáil uathu 10 bhfocal ar a laghad ón eochairstór focal a úsáid chun cur síos a scríobh ar a n-íomhánna.

Ceannródaíthe ar son Cearta LADT+

Katherine Zappone agus Ann Louise Gilligan

Cinn feadhna ab ea Katherine Zappone agus Ann Louise Gilligan san fheachtas ar son Comhionannas Pósta in Éirinn. Pósadh iad in Vancouver, Ceanada, in 2003 agus ba mar gheall ar an troid a rinne siad go n-aithneofaí an pósadh seo gur cuireadh tús leis an troid ar son pósadh comhghnéis a dhéanamh dleathach.

SCILEANNA TUISCEANA:

SRUTHLÉAMH

Lig do do shúile bogadh go tapa thar an dá leathanach den téacs.

Cé hiad na focail is suntasaí?
Céard faoi a bhfuil sé, dar leat?

Rugadh Ann Louise i mBaile Átha Cliath ar an 27 Iúil 1945. Bhí aon deirfiúr amháin agus aon deartháir amháin aici. D'fhreastail sí ar Mheánscoil Loreto i gCarraig an tSionnaigh. Uaidh sin chuaigh sí sna mná rialta. Tar éis roinnt blianta, d'fhág sí an clochar agus chaith sí roinnt ama ina cónaí sa Spáinn agus sa Fhrainc. Ar deireadh, in 1976, d'fhostaigh Coláiste Phádraig (coláiste ina ndéantar speisialtóireacht san oiliúint do mhúinteoirí bunscoile) í chun an diagacht a mhúineadh.

Rugadh Katherine ar an 25 Samhain 1953 in Seattle, Washington. Tá ceathrar sibliní aici. In 1981, thosaigh sí ar chlár PhD sa Reiligiún agus san Oideachas in Boston College. Ba ansin a bhuaill sí le Ann Louise a bhí ag déanamh staidéir ann i gcomhair dochtúireacht sa diagacht. Thit siad i ngrá ar an toirt. D'fhill siad ar Éirinn le chéile in 1983. Ag an am sin, ní raibh Éire ró-ionchuimsitheach ó thaobh cúrsaí LADT+ de.

Bhí cónaí ar an mbeirt acu i dteach i Sléibhte Bhaile Átha Cliath darbh ainm 'The Shanty'. Ba ann sa bhliain 1986 a bhunaigh siad tionscnamh forbartha pobail ar a dtugtar 'An Cosán' sa lá atá inniu ann. Tá an tionscadal bunaithe ar an tsaoránacht ghníomhach agus ar thionchar claochlaitheach an oideachais. Oibríonn siad chun oideachas aosach agus seirbhísí do mhná ó cheantair faoi mhíbhuntáiste agus anois is iad an eagraíocht oideachais pobail is mó in Éirinn iad. Tá ról tábhachtach ag an eagraíocht fós sa lá atá inniu ann i Ráth Miontáin.

In 2003, chuaigh Ann Louise agus Katherine go Ceanada agus pósadh iad. Nuair a d'fhill siad, chuir siad iarratas chuig na Coimisinéirí Ioncaim le go n-aithneofaí a bpósadh chun críocha cánach. Diúltaíodh dóibh agus dúradh leo nár aithníodh ach pósadh idir fear agus bean de réir dhli na hÉireann. Thug na mná cás chuig an Ard-Chúirt agus rialaíodh go raibh sé i gceist sa Bhunreacht, cé nár scríobhadh é go follasach, gur idir fear agus bean a bhíonn pósadh. In 2007 rinneadh achomharc chuig an gCúirt Uachtarach.

SCILEANNA TUISCEANA:

TÁBHACHT A DHÉANAMH AMACH

Coimrigh an t-eolas a d'fhoghlaim tú ar an leathanach seo in dhá abairt ina gcuirtear na firicí is tábhachtaí san áireamh.

In 2010, thug an rialtas an tAcht um Páirtnéireacht Shibhialta isteach lenar ligeadh do lánúineacha comhghnéis dul i mbun páirtnéireacht shibhialta – bun-nós atá cosúil leis an bpósadh ach éagsúil leis freisin. Cé go raibh ríméad ar dhaoine áirithe, bhí difríochtaí fós ann idir páirtnéireacht shibhialta agus pósadh. Mhottaigh feachtasóirí áirithe gurbh ionann aon éagsúlachtaí a bhí fós ann agus a rá nach raibh daoine LADT+ ar comhchéim le daoine eile.

In 2011, chuaigh comhrialtas in oifig. Gealladh i bhforógra toghcháin Pháirtí an Lucht Oibre go mbeadh reifreann bunreacht ann maidir le pósadh comhghnéis. Tar éis a lán idirbheartaíochta le Fine Gael, rinneadh comhaontú go mbeadh Coinbhinsiún Bunreachtúil ann maidir le sé cheist, agus go gcuirfi comhionannas pósta san áireamh leo. Ag Coinbhinsiún Bunreachtúil éistean grúpa 100 saoránach a roghnaíodh go randamach le fianaise maidir le ceist éigin agus cuireann siad moltaí faoi bhráid an rialtais. I mí Aibreáin 2013, moladh sa Choinbhinsiún Bunreachtúil go reáchtálfaí reifreann ar cheist an chomhionannais phósta. I mí na Samhna sa bhliain chéanna, d'fhógair an rialtas go reáchtálfaí an reifreann go luath in 2015.

SCILEANNA TUISCEANA: SAMHLÚ

Bain úsáid as an eolas atá foghlamtha agat chun íomhá a chruthú den lá a fógraíodh torthaí an reifrinn.

Ar an 22 Bealtaine 2015, fiafraíodh de mhuintir na hÉireann ar mhaith leo an bunreacht a athrú le go bhféadfadh beirt ar bith pósadh, beag beann ar a ngnéas. Faomhadh é seo agus vótáil 62% de na daoine i bhfabhar an leasaithe. An lá sin, ba í Éire an chéad tír ar domhan a thug comhionannas pósta isteach bunaithe ar vótáil phobail (i.e. vótaí na ndaoine). Bhíodhas in ann pósadh Katherine agus Ann Louise a aithint agus cheiliúir daoine LADT+ ar fud na tíre an bua mar chéim i dtreo níos mó comhionannais in Éirinn.

Chomh maith leis an bhfeachtas seo, chaith Katherine beagnach deich mbliana mar ionadaí poiblí. In 2011, rinne seanadóir di mar ainmní de chuid an Taoisigh. Leis seo, ba í an chéad bhall den Oireachtas a bhí lespiach go hoscailte agus an chéad bhall a bhí i gcaidreamh comhghnéis. In 2016, toghadh í don Dáil do Bhaile Átha Cliath Thiar Theas agus ceapadh í ina hAire Leanaí agus Gnóthaí Óige. Chaill sí a suíochán sa toghchán i mí Feabhra 2020.

SCILEANNA TUISCEANA: COMPARÁID A DHÉANAMH

Cuir scéalta an Dr Lydia Foy, an tSeanadóir David Norris agus Katherine agus Ann Louise i gcomparáid le chéile.

Cad iad na cosúlachtaí eatarthu?
Cad iad na héagsúlachtaí eatarthu?

Faraor, fuair Ann Louise bás i mí an Mheithimh 2017 tar éis di aimhréidheanna a fhulaingt de bharr rith fola san inchinn ach d'fhág sí athrú dearfach mar oidhreacht ag muintir na hÉireann.

Ceacht 7: Cuir in Iúl Gach Rud atá Foghlamtha agat

Am: 1 uair – 1 uair 30 (d'fhéadfaí leanúint leis seo mar obair bhaile freisin)

Cuspóirí Foghlama:

- Eolas stairiúil tábhachtach a roghnú agus eagar a chur air
- A dtuiscint ar an am atá caite agus dearcadh stairiúil a chur in iúl trí mhodh roghnaithe (cur i láthair ó bhéal, scríbhneoireacht, píosa drámaíochta, freagairt ealaíne, freagairt cheoil nó tríd an TFC).
- Léargas a fháil ar dhearcthaí agus ar ghníomhartha daoine in Éirinn sa lá atá inniu ann maidir le comhionannas LADT+
- Féiniúlacht mhéadaithe phearsanta agus náisiúnta a fhorbairt

Acmhainní:

- Clár bán agus marcóir
- Ábhair chun ligean do dhaltai gach rud atá foghlamtha acu a chur in iúl ina gcuid modhanna roghnaithe faoi seach

Réamhrá:

- Roinn cuspóirí an cheachta leis na daltaí (gach a bheidh á fhoghlaim againn inniu).
- Déan tobsmaointeoireacht (aonair/i mbeirteanna/i ngrúpaí/mar rang) ar 'Chearta LADT+' chun dul siar ar a bhfuil déanta cheana féin.
- Abair leo go mbeidh siad ag díriú inniu ar gach rud atá foghlamtha acu a chur in iúl.

Forbairt:

- Mínigh gurb é an tasc atá ann ná gach rud atá foghlamtha acu a chur in iúl agus machnamh a dhéanamh ar an léargas atá faighte acu ar dhearcthaí agus gníomhartha daoine in Éirinn sa lá atá inniu ann maidir le comhionannas LADT+
- Tabhair achoimre ar na modhanna a d'fhéadfadh siad a roghnú – cur i láthair ó bhéal, scríbhneoireacht, píosa drámaíochta (aonair, i mbeirteanna/i ngrúpaí), freagairt ealaíne, freagairt cheoil (amhrán/píosa) nó tríd an TFC (scannán, cluiche Scratch, etc.).
- Tabhair am do na daltaí smaoineamh ar an modh ba mhaith leo a úsáid agus ar conas ba mhaith leo an tionscadal a dhéanamh (ar bhonn aonair, i mbeirteanna nó i ngrúpaí).
- Mura n-oireann na roghanna seo do do rang, féadfaidh tú an líon roghanna a laghdú nó modh a thaitneoidh le gach duine a roghnú.
- Roinn na critéir ratha leis na daltaí agus pléigh cad is brí le gach gné.

CRITÉIR RATHA: Ba chóir sa tionscadal seo...

- eachtraí a chur i gcroineolaíocht gharbh staire
 - tuiscint a léiriú ar athrú agus leanúnachas trí chosúlachtaí agus éagsúlachtaí idir an t-am atá thart agus an t-am i láthair a phlé
 - cuid de na cúiseanna a bhí le hathruithe ar chearta LADT+ in Éirinn a aithint
 - an tsainteanga a bhaineann le féiniúlachtaí LADT+ a úsáid i gceart
 - an lucht féachana a mhealladh trí mhodhanna cruthaitheacha
- Tabhair cúig nóiméad do na daltaí lena gcuid tionscadal a phleanáil.
 - Féadfaidh na daltaí na tionscadail a chríochnú le linn an ranga nó d'fhéadfá ligean dóibh leanúint leo sa bhaile.

Clabhsúr:

- Iarr ar na daltaí an mhodheolaíocht 'Dhá Réalta agus Mian' (dhá rud a bhfuil siad bródúil astu agus aon rud amhrán ba mhian leo a fheabhsú) a úsáid lena gcuid oibre a mheasúnú.
- Abair leis na daltaí go gcuirfidh siad a gcuid tionscadal i láthair sa chéad cheacht eile agus gur cheart dóibh smaoineamh ar conas é sin a dhéanamh laistigh de theorainn ama trí nóiméad. Ní gá dóibh gach focal a léamh ná labhairt faoi gach gné den tionscadal ach beidh orthu na gnéithe tábhachtacha a phlé laistigh den achar ama a thabharfar dóibh.

Measúnú ar an bhFoghlaim:

- Breathnóireacht an mhúinteora ar na tionscadail

Measúnú chun Foghlama:

- Baineann daltaí úsáid as 'Dhá Réalta agus Mian'

Idirdhealú:

- Féadfaidh na daltaí féin-idirdhealú a dhéanamh agus modh a roghnú dá dtionscadail a oireann níos fearr dá gcuid scileanna agus suimeanna féin.
- Déanfar idirdhealú ar ionchais ó thaobh chaighdeán na dtionscadal agus líon na sonraí atá ag teastáil.

Ceacht 8: Cuir i Láthair Gach Rud atá Foghlamtha

agat

Am: 1 uair – 1 uair 30 nóiméad (nó dhá sheisiún 45 nóiméad)

Cuspóirí Foghlama:

- A dtuiscint ar an am atá caite agus dearcadh stairiúil a chur in iúl trí mhodh roghnaithe (cur i láthair ó bhéal, scríbhneoireacht, píosa drámaíochta, freagairt ealaíne, freagairt cheoil nó tríd an TFC).
- Machnamh a dhéanamh ar a bhfoghlaím féin agus í a mheasúnú de réir critéir ratha a thugtar
- Freagairt d'obair daoine eile ar bhealaí measúla

Acmhainní:

- Clár bán agus marcóir
- Ábhair chun ligean do dhaltai gach rud atá foghlamtha acu a chur i láthair ina gcuid modhanna roghnaithe faoi seach

Réamhrá:

- Roinn cuspóirí an cheachta leis na daltaí (gach rud a bheidh á fhoghlaim againn inniu).
- Cuir Critéir Ratha an cheachta roimhe seo i gcuimhne dóibh. Cuir an t-am san áireamh mar chritéar breise

CRITÉIR RATHA: Ba chóir sa tionscadal seo...

- eachtraí a chur i gcroineolaíocht gharbh staire
- tuiscint a léiriú ar athrú agus leanúnachas trí chosúlachtaí agus éagsúlachtaí idir an t-am atá thart agus an t-am i láthair a phlé
- cuid de na cúiseanna a bhí le hathruithe ar chearta LADT+ in Éirinn a aithint
- an tsainteanga a bhaineann le féiniúlachtaí LADT+ a úsáid i gceart
- an lucht féachana a mhealladh trí mhodhanna cruthaitheacha
- a bheith curtha in iúl agus curtha i láthair go soiléir laistigh de thrí nóiméad
- Abair leo go mbeidh siad ag díriú inniu ar gach rud atá foghlamtha acu a chur i láthair.

Forbairt:

- Tabhair deis do gach dalta, beirt nó grúpa a gcuid tionscadal a chur i láthair an ranga.

- Iarr ar an gcuid eile den rang aiseolas deimhneach a thabhairt ar gach tionscadal. Abair go soiléir leo gur cheart go mbeadh an t-aiseolas sonrach e.g. ‘Is maith liom an bealach ar cuireadh béim sa dara véarsa ar athrú le himeacht ama’/’Cheap mé gur míníodh an chuid faoi David Norris go han-mhaith’/’Cheap mé go raibh mothúcháin an lae le brath sna dathanna a bhí chun tosaigh sa phictiúr’ seachas ráiteas ginearálta amhail ‘Bhí do thionscadal an-mhaith’.

Clabhsúr:

- Iarr ar gach dalta/beirt/grúpa marc a thabhairt dóibh féin de réir na gcritéir ratha (agus suas le cúig mharc a thabhairt in aghaidh gach critéir). Is féidir é seo a dhéanamh os comhair an ranga nó go príobháideach ina gcópleabhair.
- Iarr ar gach dalta an EMF bunaidh a thabhairt ar ais agus cuid de na rudaí a d’fhoghlaim siad a líonadh sa cholún deiridh. Má bhíonn siad ag iarraidh tuilleadh a fhoghlaim faoi cheisteanna áirithe nár pléadh fós, féadfaidh tú ligean dóibh taighde a dhéanamh orthu mar rogha eile ar ghníomhaíocht obair bhaile.
- Tabhair am dóibh machnamh a dhéanamh ar an bhfiosrú staire inar ghlac siad páirt agus é a phlé mar rang.

Measúnú ar an bhFoghlaim:

- Breathnóireacht an mhúinteora ar chur i láthair na dtionscadal

Measúnú chun Foghlama:

- Úsáideann daltaí na critéir ratha a tugadh chun féinmheasúnú a dhéanamh
- Déanann na daltaí machnamh ar a n-eispéireas ag glacadh páirte i bhfiosrú staire.

Idirdhealú:

- Déanfar idirdhealú ar ionchais ó thaobh chaighdeán na scileanna cur i láthair de.
- Más féidir, féadfaidh daltaí a bhfuil tacaíocht ag teastáil uathu a gcur i láthair a chleachtadh do mhúinteoir tacaíochta foghlama/riachtanas speisialta oideachais roimh an gcur i láthair ranga.